VNO NCW

MKB Nederland

POSITION PAPER

ONDERMIJNING RAAKT HET HELE BEDRIJFSLEVEN, VAN HAVEN TOT BUURTWINKEL

29 september 2026

Nederland is een fijn land om in te ondernemen. We hebben een open economie, een uitstekende ligging, sterke havens en een goede infrastructuur. Dit maakt ons land ook aantrekkelijk voor criminele ondernemers. Ondermijnende criminaliteit, veelal drugsgerelateerd, is in ons land een hardnekkig probleem. Het zorgt voor onveiligheid, tast de legale economie aan en leidt tot illegale geldstromen en oneerlijke concurrentie. Het tast daarmee ook het investerings- en vestigingsklimaat voor bedrijven aan. Het Dreigingsbeeld Ondermijning Nederland (DON) 2026 van het Strategisch Kenniscentrum Ondermijnende Criminaliteit (26 mei 2026) beschrijft een criminele parallelle economie.

VNO-NCW en MKB-Nederland vertegenwoordigen het overgrote deel van het Nederlandse bedrijfsleven: de multinational, de poortwachters, de haven en de industrie net zo goed als het familiebedrijf, de winkelier en de transporteur. Criminele actoren benutten de reguliere bonafide bedrijfsprocessen. Ondernemers kunnen, zonder dat zij het weten, de toegang zijn tot transport, locaties, middelen of personen. Ze zijn daardoor, veelal ongemerkt, de route waarlangs crimineel geld de reguliere economie binnenkomt, zo blijkt uit het DON.

VNO-NCW en MKB-Nederland willen bedrukken dat ondernemers onderdeel willen zijn van een oplossing en barrières willen opwerpen. Ondernemers willen bijdragen aan het tegengaan van de parallelle economie en het voorkomen van ondermijnende criminaliteit. Zij hebben echter wel meer tools nodig om samen met de overheid ondermijnende criminaliteit effectiever tegen te gaan.

VNO-NCW en MKB-Nederland vragen aandacht voor het volgende:

1. Maak gegevensdeling mogelijk. Creëer een wettelijke grondslag voor gegevensdeling tussen overheid en bedrijven en tussen bedrijven onderling, risicogebaseerd en met waarborgen.
2. Poortwachters hebben een belangrijke rol om crimineel geld tegen te houden maar zijn daarvoor niet voldoende geëquipeerd. Geef ze toegang tot de gegevens die ze nodig hebben, waaronder UBO-gegevens, terugkoppeling na een melding zodat processen kunnen worden aangepast, voorkom stapelingen van verplichtingen en dubbelwerk en stel beroepsregulering in voor bijvoorbeeld makelaars.
3. Beter en veiliger melden. Zorg dat melden loont: geen bestuurlijke maatregel voor wie te goeder trouw meldt, en nazorg voor bedrijven die gelijkwaardig is aan die voor particulieren. Bescherm een melder door bijvoorbeeld een vertrouwenspersoon in te zetten.
4. Bewaak rolverdeling en pakkans. Preventie is een opgave voor het bedrijfsleven, repressie ligt uitsluitend bij de overheid.
5. Investeer in preventie. Voorkomen is beter dan genezen. De kosten gaan hierbij voor de baten uit. Ondermijnende criminaliteit zorgt voor grote gevoelens van onveiligheid, tast de legale economie aan en de opsporing is kostbaar. Door te investeren in barrières en door vroeg te signaleren wordt een hoop ellende voorkomen.

Betekenis van het dreigingsbeeld voor grote en kleine bedrijven

VNO-NCW en MKB-Nederland willen herkennen de analyse van het Strategisch Kenniscentrum. Het dreigingsbeeld haalt Europol aan: 86 procent van de meest bedreigende criminele netwerken in de EU gebruikt legale bedrijfsstructuren om activiteiten te organiseren, af te schermen en te legitimeren. Onze leden – ondernemers – zijn onderdeel van die structuren.

Bij grote bedrijven komt de dreiging vooral van binnenuit. Het dreigingsbeeld beschrijft hoe criminele netwerken personen strategisch in legitieme organisaties plaatsen, het corrumperen van medewerkers uitbesteden aan informatiemakelaars, en hoe één gecorrumpeerde havenmedewerker volstaat om een container door te laten. Havens, logistiek, industrie, financiële dienstverlening, netbeheer en vastgoed zijn daarmee doelwit van infiltratie, chantage en bedreiging van personeel. Deze bedrijven investeren zelf aanzienlijk in weerbaarheid en dragen tegelijkertijd het grootste deel van de compliancelast in het poortwachtersstelsel.

Bij kleine bedrijven komt de dreiging van buitenaf: een overnamebod dat te goed is om waar te zijn, een huurder die geen vragen stelt en ze evenmin wil beantwoorden, een chauffeur die op een parkeerplaats wordt benaderd, contant crimineel geld dat via de kassa moet lopen om wit te wassen. Met crimineel geld gefinancierde bedrijven hebben een onterecht competitief voordeel ten opzichte van fatsoenlijke bedrijven en zorgen daarmee voor oneerlijke concurrentie. Waar het grootbedrijf beschikt over een securityafdeling en een compliancefunctie, moet de kleine ondernemer dit zelf opvangen, naast de dagelijkse bedrijfsvoering.

Beide groepen maken deel uit van hetzelfde systeem. Een crimineel die bij een groot bedrijf geen ingang vindt, probeert het verderop in de keten bij een kleinere leverancier, en een geïnfiltreerd klein bedrijf kan de toegang zijn tot een grote keten. Een aanpak die één van beide buiten beschouwing laat, verplaatst het probleem.

1. Geef ondernemers zicht op met wie zij zaken doen

Het dreigingsbeeld benoemt beperkingen in gegevensdeling als systeemkwetsbaarheid en verwijst naar de analyse van de Taskforce gegevensdeling: landelijke kaders ontbreken, er heerst een cultuur van risicomijding en juridisch denken domineert. De gevolgen zijn in de praktijk dagelijks zichtbaar. Een ondernemer die een verdachte klant weigert, mag collega-ondernemers daarvoor niet waarschuwen. De informatie betreft een persoon en voor het delen van gegevens met andere ondernemers ontbreekt een grondslag in de privacyregelgeving. Dezelfde klant kan zich daardoor kort daarna bij een ander bedrijf melden en opnieuw beginnen. Om ondermijning beter te kunnen aanpakken en criminaliteit te voorkomen, is het belangrijk dat de ondernemer beschikt over de juiste informatie zodat die ondernemer ook maatregelen kan treffen en barrières kan opwerpen.

Wij pleiten al jaren voor een wettelijke grondslag voor gegevensdeling tussen overheid en bedrijven en tussen bedrijven onderling: risicogebaseerd, met duidelijke waarborgen (bijvoorbeeld alleen hit/ no hit). Het is essentieel om de Autoriteit Persoonsgegevens vanaf het begin te betrekken bij het opstellen van die grondslag. Gegevensdeling moet altijd met duidelijke waarborgen omkaderd geschieden om de privacy te beschermen en maatschappelijke uitsluiting te voorkomen, maar de wijze waarop gegevensdeling momenteel plaatsvindt, kan en moet beter om ondermijnende criminelen tegen te kunnen houden.

2. Rust poortwachters toe en stel eisen aan wie die rol vervult

Georganiseerde ondermijnende criminaliteit is money-driven. Er worden miljarden euro's verdiend door deze criminelen. Het dreigingsbeeld wijst op de functie van poortwachters. Zij hebben immers een belangrijke rol om geldstromen en klanten te controleren om te voorkomen dat illegale criminele geldstromen in de legale economie komen. Ondanks het belang van hun taak kunnen zij die niet altijd goed uitvoeren. Het dreigingsbeeld refereert aan het door ons geïnitieerde onderzoek 'Krachten Gebundeld'. Hierin worden een aantal knelpunten en oplossingen aangevoerd om de positie van de poortwachter te verbeteren. De witwas-aanpak wordt ineffectief en inefficiënt ervaren. Er zijn veel administratieve lasten voor poortwachters en de klanten, het is teveel gericht op de regels en te weinig op de daadwerkelijke risico's. Het systeem zou meer risico gebaseerd moeten worden ingericht met kwalitatief betere meldingen. Poortwachters kunnen een aantal dingen zelf maar hebben ook de hulp van de overheid nodig. Poortwachters doen talloze meldingen bij de FIU-Nederland maar krijgen daarvan zelden terugkoppeling. Daardoor kunnen poortwachters hun bedrijfsprocessen niet bijsturen op ontwikkelingen en criminele patronen die FIU-Nederland ziet. Partijen met een wettelijke poortwachtersrol hebben nu beperkt toegang tot het UBO-register waardoor zij onvoldoende in staat zijn om hun poortwachtersrol te vervullen. Toegang tot UBO-gegevens voor is cruciaal voor het uitvoeren van hun controletaak.

Poortwachters zoals notarissen en accountants kennen tuchtrecht, opleidingseisen en toezicht. Voor makelaars, belastingadviseurs en administratiekantoren geldt dat niet altijd. Wie zich makelaar noemt, hoeft daarvoor geen kwalificatie aan te tonen. De poortwachtersketen is zo sterk als de zwakste schakel. Wij pleiten daarom voor beroepsregulering. Dit kan bestaan uit een makelaarsregister met eisen aan opleiding en onderwerping aan tuchtrecht. Het is belangrijk dat het belang van de rol van poortwachter ook wordt weerspiegeld in de beroepseisen en dat partijen die daaraan niet voldoen uit de markt worden geweerd.

Daarnaast is het belangrijk om ook wetgeving, regels en andere initiatieven te blijven bezien op de kansen die dat voor criminelen biedt. Richt dat op een zodanige wijze in dat de bonafide ondernemer snel zaken kan doen maar de criminele ondernemer de pas wordt afgesneden. VNO-NCW en MKB-Nederland hebben zich daarom hard gemaakt voor een limiet van 3.000,- euro aan een cashbetaling om te voorkomen dat criminelen veel cash kunnen uitgeven, wij hebben beperkingen gevraagd ten aanzien van de cashacceptatieplicht en wij vragen om het inbouwen van versterkte AML-en preventie controles bij de uitrol van EU Inc; een nieuwe Europese rechtsvorm die in de maak is.

3. Beter en veiliger melden

Voor veel ondernemers is ondermijning een abstract risico, totdat zij ermee te maken krijgen. Ondernemers vinden het vaak spannend om te melden. Die spanning kent verschillende oorzaken. Uiteraard de aard van de criminaliteit en de angst voor represailles. Daarnaast is ook de angst om vanuit overheidswege gestraft te worden. Een verhuurder die meldt dat in zijn pand een hennepkwekerij is aangetroffen, riskeert een sluiting op grond van artikel 13b van de Opiumwet. Na een explosie aan de gevel volgt in sommige gevallen pandsluiting, afsluiting van gas en elektriciteit, boven op de geleden schade. Los daarvan is het ook frustrerend dat een melder niet altijd iets terughoort van een aangifte of melding. Dit versterkt de gevoelens van onveiligheid, zorgt voor een verdere daling in het vertrouwen in de overheid en leidt ertoe dat het slachtoffer de volgende keer misschien niet meer meldt, hetgeen de informatiepositie van de overheid schaadt.

Een vertrouwenspersoon via de branche inzetten helpt aantoonbaar om de kloof tussen de overheid en de ondernemer te verkleinen en de angst om te melden te reduceren. Verschillende branches zoals HISWA-Recron, NVM en Vastgoed Nederland, LTO hebben hiermee succesvol gewerkt. Het is belangrijk dat dit soort beproefde pilots ook navolging krijgen en dat de overheid dit blijft ondersteunen.

Wij vragen ook aandacht voor de nazorg voor bedrijven. Dit is minder goed geregeld dan voor particulieren. Een ondernemer is veelal een ongewild slachtoffer van georganiseerde criminaliteit en wordt ondanks allerlei voorzorgsmaatregelen toch door criminelen gebruikt. Na een explosie of een drugsvondst in het verhuurde pand volgen schade, bedrijfsuitval, werknemers die thuis zitten en soms maandenlange sluiting, maar er is geen of nauwelijks nazorg. De ondernemer wordt zo tweemaal getroffen: eerst door de crimineel, daarna door het stelsel.

Wij vragen om een expliciete lijn in beleid en uitvoering: wie te goeder trouw meldt, ontvangt hulp en terugkoppeling en geen bestuurlijke maatregel. Maak de nazorg voor rechtspersonen gelijkwaardig aan die voor natuurlijke personen, met coulanceafspraken over nutsvoorzieningen en, waar mogelijk, kortere sluitingstermijnen. Dat vraagt afstemming tussen Rijk en gemeenten.

4. Bewaak de rolverdeling en de pakkans

Het bedrijfsleven draagt bij aan preventie, signalering en weerbaarheid en vervult via het poortwachtersstelsel al een deel van de controletaak. Opsporing, handhaving en het geweldsmonopolie blijven bij politie, Openbaar Ministerie en toezichthouders. In de praktijk verschuift die grens. Bedrijven krijgen signalerings- en controletaken zonder bijbehorende bevoegdheden, informatie of middelen, en particuliere beveiliging vult publieke taken aan waar capaciteit ontbreekt. Aanvullen is aanvaardbaar, overnemen niet: een ondernemer die zelf

onderzoek moet doen naar zijn klant, huurder of dader, is geen opsporingsambtenaar en wordt daarvoor evenmin toegerust.

Tegelijkertijd staat de pakkans onder druk. Het dreigingsbeeld benoemt het reactieve karakter van het overheidsoptreden als systeemkwetsbaarheid. Het Jaarbericht 2025 van het Openbaar Ministerie illustreert dit: het aantal fraudeonderzoeken van het Functioneel Parket daalde van 326 in 2021 naar 132 in 2025, en online fraude beslaat circa 1,3 procent van het zaaksaanbod, terwijl bijna de helft van de slachtoffers een online delict heeft meegemaakt. Een ondernemer die aangifte doet en daarna niets meer verneemt, doet dat een volgende keer niet meer.

Bij dit dreigingsbeeld hoort daarom een investering van de overheid: capaciteit bij politie, Openbaar Ministerie en toezichthouders voor criminaliteit die bedrijven treft, digitale aangifte zonder onnodig tijdverlies, terugkoppeling over de afhandeling van een aangifte of melding, en prioriteit voor ondernemers die aantoonbaar preventieve maatregelen hebben getroffen. Zonder dat sluitstuk verliest de weerbaarheid van bedrijven een groot deel van haar effect.

5. Investeer in preventie

De mainportsaanpak levert een belangrijke bijdrage aan preventieve maatregelen in de havens. Dat helpt ondernemers die opereren in een gebied dat aantrekkelijk is voor criminelen. De publiek-private kennisuitwisseling binnen een segment van de haven, waarbij in een vertrouwelijke setting met vaste deelnemers over knelpunten wordt gesproken, is een beproefd recept. Dit zou ook in andere gebieden kunnen worden toegepast. Het is belangrijk om verschillende initiatieven naast elkaar te leggen, te evalueren en te bezien wat de effecten zijn. Daar kunnen nog stappen in gezet worden. Zo is het van belang om dat ook buiten de veilige hekken van de haven wordt gekeken. Er is een verschuivingseffect waarneembaar. Transporteurs en andere ondernemers die buiten de hekken van de haven acteren lopen hierdoor grotere risico's.

Zorgelijk is de verplichte besparing van twintig procent die gepland staan voor de Platforms Veilig Ondernemen, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid, de vertrouwenspersonen en de subsidies aan brancheorganisaties. Het succesvolle project 'Weerbare Branches tegen criminele inmenging' helpt branches om hun kwetsbaarheden in kaart te brengen en barrières op te werpen. Dit mede tot stand gekomen door subsidie om o.a. onderzoekers e.e.a. in kaart te laten brengen. Voor ondernemers is ondermijning vaak iets abstracts en ongrijpbaars. Door ondernemersavonden over ondermijning van de regionale PVO's, wordt duidelijk wat ermee bedoeld wordt en welke signalen zij kunnen herkennen. Een besparing van twintig procent op de publiek-private samenwerking werkt averechts want om de aanpak van ondermijning succesvoller te maken, is het juist van belang om de ondernemer en het bedrijfsleven extra te ondersteunen in het nemen van preventieve maatregelen. Voorkomen is beter dan genezen. Het maakt Nederland veiliger, snijdt de criminelen de pas af, scheelt een hele hoop ellende, bespaart schaarse opsporingscapaciteit en is kosten-efficiënter.

Van multinational tot dorpscafé

De belangen van grote en kleine bedrijven lopen op onderdelen uiteen; VNO-NCW en MKB-Nederland vertegenwoordigen beide. Grote bedrijven beschikken over kennis en capaciteit en vragen om een volwaardige partnerrol: operationele dreigingsinformatie die in beide richtingen gaat, ruimte om binnen de eigen keten en sector signalen te delen, en toezicht dat rekening

houdt met bestaande maatregelen. Hun voornaamste knelpunt is stapeling: dezelfde uitvraag door meerdere instanties, verplichtingen die niet op elkaar aansluiten en compliancekosten die nauwelijks bijdragen aan een hogere pakkans.

Kleine bedrijven hebben niet altijd de kennis of middelen om zelf barrières op te werpen. Zij hebben behoefte aan een laagdrempelige preventieve tools, snelle opvolging, een vertrouwenspersoon en praktische ondersteuning via hun branche.

In de kern staan beide groepen naast elkaar: zicht op met wie zij zakendoen, regie over de vele losse initiatieven, terugkoppeling na een melding en een overheid die haar eigen taken blijft uitvoeren. Wij vragen daarom elke maatregel uit de ondermijningsaanpak te toetsen op zowel het bedrijf met vijf medewerkers als het bedrijf met vijfduizend medewerkers.

VNO-NCW en MKB-Nederland lichten deze punten graag toe, ook in de aanloop naar het commissiedebat Criminaliteitsbestrijding en ondermijning van 15 oktober 2026.

Contact
VNO-NCW en MKB-Nederland
Karijn van Doorne
doorne@vnoncw-mkb.nl
06 – 57 46 70 01